

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinci je moč.

»EDINOST« izhaja 3krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsako leto je 60 gl., za polu leta 30 gl., za četrt leta 15 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opraviščevanju in v tiskarnah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opraviščevanje »via Zonta 5.«

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrents« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naročnin in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Volitve zunanjih občin koperskega okraja za deželni zbor.

(Dalje.)

Po volitvi izbornikov.

Vse grožnje, vsa strahovanja, vse licumersko vedenje protivnikov z našimi ljudmi, vsi obeti, ves krub, vse vino, ves denar: vse to ni izvojevalo zmage našim protivnikom. Pri vsem tem nemoralnim delovanju protivnikov, naj so bili oni iz Pirana, Kopra, Buzeta, Poreča, vendar je zmaga bila na naši strani. Bila je izvojevana večina naših izbornikov. Oni, kakor zrela državljani, imeli so shod, ponudili kandidature dvema možema, ališali so nju program, in odločili enoglasno, nju voliti. Kaj so zdaj Talijani delali? Kaj mislite, da so mirovali? Ne. Nadaljevali so v svoji umetnosti. Bili so skušali pridobiti si na svojo stran večino volilcev, kakor so jim svetovali gospodje iz Poreča. In ko jim to ni šlo srečno, skušali so z volilnimi možmi in z enim kandidatom. K volilnim možem v Padeno sta se pripeljala dohtarja Buba in Frajakomo, da jih predobita na svojo stran. »Niš dobri Padenci bodo z nami pisali so gospodom v Poreč. In ko niso hoteli, govorili so jim: Nikar nas ne sramotite, mi smo uže javili, da ste naši. Nismo vam mi krivi, da se sramotite in da lažete, odgovarjali so jim. Pa kaj vam koristni, biti proti nam, če so z nami Buzetani in Pomjanci, lagali so nadalje za Pomjance gg. dohtarji. Kaj hočete z našimi glasovi, če imate uže drugih dosti, odgovarjajo Padenci. Še drugič sta se dohtarja dopeljala do pod Padeno, menda sta se bala v Padeno, in pozivala volilne može, ali zastoj. Ko niso besede koristile, mislili so si dohtarji, da bodo koristne obljube v denarju. Sporočili so Padencem, da jim dajo 400 goldinarjev za cerkev, a fiducijarjem posebne regale. Enemu fiducijarju so ponujali 100 gl. za cerkev, ako z njimi glasuje. Padenci so junaško odbijali takove ponudbe: če nam daste tisoče in tisoče, mi se ne odpovemo od naše stvari, svojej narodnosti ostanemo zvesti. Denar si more človek malo po malo prislužiti, ali izgubljenega poltjenja i časti ne more si več pridobiti.

En volilec iz pomjanske občine mogel je dobiti 30 gold. za svoj glas, drugi uplivnej se je izrazil, da bi bil možel dobiti kakih 100 gold., da bi bil s Talijani držal. Se ve, da so tudi zdaj govorili največ proti duhovnikom. Duhovniki, da plačilo dobivajo od cesarja, in da bodo gledali, čim več plače zadobiti. Z njimi naj glasujejo oni, koji ne uledejo nič o cesarja. Kdor ne zna, temu povemo, da duhovniki iz cesarske blagajne malo ali nič plače ne uledejo. A kdor največ našim plače dere, to so užuraji, kojih je največ mej Italijani, i na koga se največ naši ljudje tožijo, to so advokati. Proti enemu našemu kandidatu, g. Spinčiču, so Talijani vsega in vsacega izlagali. In konec o prišli tudi s tem, da je ta kandidat Hrvat, da ni domačin, da ni Istrijan. Tudi to laž so odbili pametni možje in podučili »vel-učene« može Talijane, da je Kastav, od koder je ta kandidat, v Istri. Drugi so rekli: saj smo tudi mi Hrvatje, naš jezik je povsema podoben njihovemu, mi se povse dobro mej soboj razumemo. S hrvatsvom in z nekakim ptujstvom so agitirali Talijani tudi pri izobraženih možeh. Tako so nagovarjali nekega župnika, naj on kandidira, kaj jim hoče oni »kroatoca«, domačina morajo izvoliti. S tem so agitirali tudi pri drugem kandidatu slovenskem proti prvemu.

Hudobijam laškimi ni kraja ni konca. Udje talijanskega volilnega odbora i drug: g. Gambini iz Kopra, g. Klarici iz Buzeta, g. Grožič iz Draguča, bili so nekolikokrat pri slovenskem kandidatu, g. Križancu. Ko so namreč videli, da ni z volilci ni z volilnimi možmi ne morejo dobiti večine, hoteli so to doseči s pomočjo enega slovenskega kandidata. Ko so vi-

deli, da ne morejo izvoliti obeh svojih kandidatov, mislili so si: izvolimo vsaj enega. Pustili so Delbello, a namislili so izvoliti Klaricija in Križanca. K temu so prihajali, kakor rečeno, razni gospodje. njemu so pisali, njega so na vsak način nagovarjali, njega so na trgih, ulicah, cestah, gostilnah, povsod so ga lovili. Nikdar mu niso dali miru, klerkoli se je pokazal, napastovali so ga. A mej temi napastovalci je bil tudi doktor-advokat Gambini, koperski občinski glavar in deželni poslanec, koji je tu li proti kandidatu g. Spinčiču mej slovenskimi fitucijari agitoval. Uspeli niso, pravimo uže naprej, ali s tem so jasno dokazali, da so pripoznali volitev volilnih mož za postavno in povse uredno, da niso imeli nikakovega ugovora proti volilnemu činu. To isto so tudi pripoznali

Na dan volitev poslancev.

V dveh vozeh so prišli izborniki iz Buzešćine in Roščine. V dveh vozeh 28 mož, misliti si, kako so morali uvrščeni biti. Pripeljali so na voze vse skupaj, da jih tako imajo zmirom pod okom, da ne bi ostal koji doma, da bi koji ne glasoval drugače, nego oni mislijo.

Ubogi ljudje, mi jih pomilujemo. Ubogi narod, v kojega imenu prihajajo. Nadejamo se, da se vendar prebudi in osvosti. — V Kopru so jih dočakali udje volilnega odbora in njihovi tovariši, pehljali so jih po mestu, po kavarnah, dajali jim smotke. Ti udje se svojimi gledali so tudi kakega našega izbornika vloviti; dohili so bili uže poprej samo enega, za kojega pravijo, da je pri Talijantih zadolžen. Lovili so tudi ta dan g. Križanca, t-kali so za njim, zdaj elten, zdaj drugi, a on se jim je ogibal, kolikor je mogel in da ne sliši zmirom ene, in te nepoštene, moral je pred njimi bežati. S tem je talijanska stranka na sam dan volitve v jutro dokazala, da so izborniki bili postavno izvoljeni, in še ni obupala v zmago. Še le v volilnih dvoranah, ko je bila izvoljena volilna komisija, ko so izmej volilnih mož bili z večino glasov izvoljeni štiri udje slovenske stranke v komisijo. Še le zdaj so uvideli, da je ves njihov trud in denar bil zastoj, da so propali s svojimi kandidati, in da jim zvičajno nastopanje s g. Križancem nič pomoglo ni. Neki njih so bili tudi za ta slučaj pripravljeni. G. Madonizza, volilni mož za vsi koperske občine, izročil je protest proti volitvi volilnih mož v Pomjane, g. okrajnemu glavarju. Ta ga je dal volilnej komisiji, a volilna komisija, pregledavši ga, novrnola ga je g. Madonizza, ker ni našla nič nepostavnega pri volitvi. Volili so se poslanci. Volilni možje dolinske, dekanške, pomjanske in piranske občine so dali svoje glasove vsi bez izjeme kandidatom Križancu in Spinčiču. Tako tudi pet volilnih mož občine miljske. Križanec je dal glas Spinčiču in Klariciu. Grožič in Walderstein Klariciu in Madonizza, Madonizza samo Klariciu. Španjoleto iz Škofji, miljske občine, trije volilni možje občine koperske vsi razen enega, koji ni prišel, iz buzešćke, in vsi iz roške, gg. Križancu i Klariciu. G. Križanec je imel tedaj skoraj vse glasove, g. Spinčič 45, g. Klarič 34 in g. Madonizza 2. Opravišči tako volitev, šli so volilni možje krepčat se, ena stranka v eno, druga v drugo krčmo. Slovenska stranka se je veselila zmage. En volilni mož, vaščjan, izrazil se je pri miži tako-le: »Neka tajna in jaka sila mora biti, koja nas skupaj drži.« Talijani so obečali vsega in vsučesa. Naši niso obečali nič. In vendar so naši zmagali. Da, da, dragi prijatelji! Nis drži jako sila: čut da so naši stareji bili žčavi Lahov, čut da bi hoteli Lah i smo jim š. in za naprej, za vselej žčavi; odločna volja, da to več nečemo biti, da se hočemo osvoboditi od Lahov, da hočemo ostati Slovani, in kakor taki se okrepčati, da hočemo ne le plačevati danke in dajati svoje sinove v vojsko, temuč uživati tudi vse državljanske pravice. Ta svoj čut, to svoje voljo smo začeli dejanski kazati. Začeli smo komaj, pravim, ker mnogo ovir

bodemo še morali premagati, mnogo se še truditi, mnogo delati. Ali konečno pri dobrej volji dosežemo, za čem težimo. Kar se hoče, to se more.

Po volitvi poslancev.

Koj, ko je bila končana volitev poslancev in ko je izšel iz volilne dvorane g. Križanac na trg, srečal je g. advokata Gambinija. Ta je g. Križanca jezno pogledal, s prstom mu zapretil in rekel: »Bodemo se videli v Poreču.« Tedaj pred dnevi, pred nekoliko ur, ni se našlo dovolj besedi, s kojimi bi se bili prikupili Križancu, s kojimi bi ga bili na svojo stran pridobili, a zdaj ga jezno pogledujejo, zdaj mu preté.

V novinah se mu je očitalo, da je prelomil dano besedo. Iz tega se vsaj to z gotovostjo sklepa, da so ga Lah hoteli na svojo stran pridobiti, da bi bili zadovoljni z njim, da bi proti njemu nič ne imeli, ako bi bil izvoljen od njihove stranke, da so tedaj volitev volilnih mož smatrali za povse postavno. A kaj jim je mogel g. Križanec zagotoviti? Svoj glas. Tega je dal njihovemu kandidatu Klariciu sam sebi ga ni hotel dati, kakor pozneje g. advokat Gambini sebi; drugih glasov niso mogli ni Lah od njega zahtevati, ni on jih njim ni mogel zagotoviti. Vsak volilni mož je gospodar svojega glasu po samej postavi. — Še le potem, ko je slovenska stranka zmagala, začeli so Lah govoriti proti volitvam volilnih mož, in posebno proti Križancu. Govorili so, da je g. Križanec prelomil dano besedo, in preiskavali so njegovo prošlost. Ako je kaj, kar ni v njegovih moči, kar je nepostavno, zagotovil, on ni mogel, on ni bil dolžen, on ni smel tega se držati. Ako bi šli preiskovat prošlost izvoljenih in potrjenih poslancev, morda bi se pri kojem marsikaj našlo, kar jih ne bi priporočilo za poslance. Postava tudi pripozna neke pregrehe, zavoljo kojih ne more biti eden ali drugi izvoljen za poslanca, ali ko prejde nekoliko let, po postavi se na to pozabi.

Talijani so splošno govorili, da volitev g. Križanca ne bo le potrjena. V Kopru so se delali protesti tudi proti volitvam volilnih mož v imenu neklih volilcev iz pomjanske občine. Gosp. advokat Gambini, ko je bil za mesto Koper izvoljen poslanecem, pa je potoval v Poreč. Zdi se vendar, da ni ta pot, ni protesti niso se smatrali v Poreču takovim, da bi se volitev zavrela. Bilo je treba drugega načina, drugih sredstev, bilo je treba, g. Madonizza si uroke, da se volitev uniči. Malo, predno se je odprl deželni zbor, govorilo se je, da bodo Talijani v Poreču od začetka lepo postopali s slovenskimi poslanci potem pa udrihnejo po njih in jih iz zbora izključijo.

To govorjenje naj raztolmači

Postopanje deželnega odbora in zbora v Poreču.

Povsod, kjer se obavljajo volitve, opazuje se več ali manjša agitacija. V Poreču mislijo, da je vsakemu dovoljeno agitovati za može svoje stranke proti može protivne stranke. Samo da ne smejo agitovati o. kr. uradniki, a najmanj o. k. okrajni glavarji. Oni so plačani od skupne blagajne, oni morajo vsem enako služiti. To je povse v redu. Ali v Poreču so pozabili, da so tudi udje deželnega odbora, njega predsednik in vsi deželni uradniki plačani od skupne blagajne, v kojoj plačavajo prav tako Slovenci in Hrvati, kakor i Talijani, in da morajo vsem enako služiti. Ako se v obče pripusti, da je dovoljeno agitovati, umeje se postavnimi sredstvi, ni dovoljeno agitovati ni državnim ni deželnim uradnikom in predstojnikom. Proti temu se je pri minulih volitvah v Istri silno grašilo, ne Slovanom, nego Italijanom v prid.

Ako se sploh razigrajo strasti na obeh protivnih si strankah v čas volitev, ta strasti imajo prenehati v deželnem zboru, pri njega predsedniku, podpredsedniku in vseh udih. Vse je ljudstvo izvolilo, vsi

imajo ne le pravico, temuč tudi dolžnost, delati mirno, neustrasno, postavno, bez obzira na stranko, za dobro ljudstva.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je 11. t. m. obiskal na Dunaju bivajočega grškega kralja in kraljico ter se je dalj časa pri njima mudil; popoldne pa sta odpotovala z Dunaja v Gmunden. — Prav ta dan je cesar sprejel tudi moskovskega generalnega gubernerja kneza Dolgorukov; zvečer pa je spremil na koločvor saksanskega kralja, ki je odpotoval z Dunaja v Draždane.

Koroški deželni zbor je 11. t. m. z veliko večino sprejel predruagačo volilnega reda v deželni zbor. Po tej predruagačbi bo moral vsak volilec v velikem posestvu najmanj 1/5 zemljiškega davka za veliko posestvo določene svote plačevati; vsako mesto in vsak trg bo samostojni volilni okraj, petakarjem se podeli volilna pravica. Potem se je deželni zbor zaključil.

V ogerskem državnem zboru se je 9. t. m. zopet nadaljevala razprava o hrvatskem prašanji; govorilo je več poslancev za predlog in zoper njega. Polonyi vladni predlog z stališča skrajne levice pobija, očita Hrvatom nezvestobo i nehvaležnost do Ogerske ter pravi, da bi grbi brez napisa Ogersko sramotili. Helfi odgovarja, da v madjarskem jeziku ne vidi nepogojne potrebe za državno celoto, da hrvatsko zahtevanje ni nepostavno, zatoraj se Ogerskej ne more očitati slabost, ako odjenja. Mocsary očita ministerskemu načelniku, da se ne upa nič storiti, ker se hrvatsko zahtevanje na Dunaji podpira. Ministerski načelnik odločno zanikuje, da je o hrvatskem prašanji govoril z avstrijskimi ministri, tudi se ni zavezal, da izvede na Dunaji storjene sklepe, ampak prevzel je le nalogo, da jih predloži državnemu zboru brez poročstva, ali se spejmo ali ne.

Zadnje sredo je ogerska poslanska zbornica sprejela vladin predlog glede hrvatskega prašanja z 187 glasovi proti 105.

V včerajšnej seji ogerske poslanske zbornice je bila volitev v delegacije; zmerna opozicija se te volitve ni vdeležila, ker so jej prisodili le tri delegate, ne pa štirih, kakor jih je doslej vedno imela. Hrvatski poslanci so prišli v zbor ter so se vdeležili volitve.

Ogerska gosposka zbornica je 11. t. m. sklep poslanske zbornice o hrvatskem prašanji izročila v pretres posebnemu odseku ter potem izvršila volitve v delegacijo. Včera pa je sprejela sklep poslanske zbornice ter s tem hrvatsko prašanje rešila.

Vnanje dežele.

Srbski finančni minister namerjava sestaviti komisijo, da preišče finančno stanje in prečrta vse nepotrebne

troške ter se posvetuje o sredstvih, po katerih se ima enakotežje v državnej upravi doseči.

Ruski car in carica sta 11. t. m. odpotovala iz Kodanja v Peterburg.

V Peterburgu so 9. t. m. pokopali Turgenjeva. Skoraj vse ljudstvo se je vdeležilo pogreba; prišlo je 146 deputacij iz raznih mest, učilišč itd. Škof Sergius je truplo blagoslovil. Peterburški in moskovski vseučiliščni rektor in pisatelj Grigorović in Plečejev so na grobu govorili. Vse se je izvršilo v najlepšem redu.

Iz Bara se poroča, da gusinski paša potuje po svojem pašaliku in povsod sčunje ljudstvo, naj se upre združenju s Črnogorci. — V Prizrenu so ovohali v hiši nečega bega mnogo orožja in streliva ter ga odvezli.

Nad Albanijo se zopet zbirajo viharni oblaki, razen Škodre je skoraj povsod nastal nered, tudi Mriditi so pokonci; iz Škodre so se vsled tega odpotili vojaki v gorske kraje, da brzda o uporne duhove. Pripoveduje se, da italijanski emisarji v gorah sčunjejo ljudstvo zoper Črnogorce i sploh zoper Slované, i da so albanski rodovi srditi tudi na Turčijo, ker se zanje prav nič ne briga, kakor oni ne bi bili turški državljeni.

Turško-črnogorska komisija za določitev meje, ki je morala dela opustiti zaradi ovir, ki so se jej delale, začela je 10. t. m. zopet dela nadaljevati, ali jih pa srečno reši, to je še praušanje.

Bolgarsko sobranje je z veliko večino sprejelo pogodbo zastran ruskega odškodovanja in zveze železnic.

Bolgarsko narodno sobranje je odložilo seje do 27. novembra, da ministertvo mej tem sestavi proračun, potem pa bo presojalo predručajbe ustave. Trdi se, da so knez, ministertvo in narodno sobranje v vseh praušanjih složni. Sklenolo se je tudi pomiloščenje vseh političnih hudodelcev.

Turška vlada je potrdila pogodbo zastran zveze balkanskih železnic z avstrijskimi ter to naznanila na Dunaj; takoj potem ste to pogodbo potrdile tudi Srbija in Bolgarija.

Egiptovski namestni kralj je izdal ukaze, po katerih se imajo pomilostiti vsi, ki so se vdeležili vstaje, razen tatov in morilcev. Posebne sodniške komisije v Aleksandriji in Kahiri, kakor tudi vojaške sodnije se imajo razpustiti. Hudodelce, ki niso pomiloščeni, sodile bodo navadne sodnije.

Francoška in kitajska vlada se zastran Tonkina niste mogle pogoditi; poroča se, da so Francozi imeli uže boj s kitajsko redno vojsko, in da je polkovnik Kita ce pri Bacnimhu zmagal ter jim pot zaprl.

Dopisi.

Iz Tržaške okolice 8. okt.
(Razne stvari.) V ponedeljek 1. t. m. se je začelo učenje na c. k. pripravnicah na Proseku. A z aralo se je toliko učencev, da so jih morali še nekaj izbrati iz zapispnika i poslati domov. To kaže očitno, da je potreba v okolici še jedne take pripravnice. Primeren kraj za to zdi se mi v Barkovljah, kajti tja bi hodilo lahko tudi dosti otrok iz Rojana v šolo, koji imajo doselej na Prosek predaleč. Po prizadevanju večšega duhovnika J. Černeta je šlo letos iz Barkovljah mnogo fantičev na Posško pripravnico. A posremanja

*) Naše menenje pa je, da bi se morala taka pripravnica za srednje šole ustanoviti v Trstu, ker potem bi lahko zahajalo vanjo tudi mnogo otrok slovenskih starišev iz Trsta in bližnje okolice, to bi bilo bolj važno in pravujno. Zvedeli smo pa, da baš učenci iz Barkovljanske ljudske šole tako malo znajo slovensčine, da jih ne morejo sprejemati v pripravnico Posško. Menda gosp. učitelj v Barkovljah prve časa trati z italijansčino in zaradi tega se učenci ne uče materinsčine toliko, kolikor bi bilo potrebno, da se morejo učiti nemščine na podlagi materinega jezika. Drugo smo zbrali, ker se uže v dopisu iz Trstenika posnetem iz „Imparziale“ ponavlja.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

Ured.

